

Opis systemu kontroli wewnętrznej (SKW) funkcjonującego w ING Banku Hipotecznym S.A.

Jednym z elementów zarządzania Bankiem jest system kontroli wewnętrznej (SKW), którego podstawy, zasady i cele wynikają w szczególności z *ustawy Prawo Bankowe* oraz *Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach*.

I. Cele systemu kontroli wewnętrznej

Celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie:

1. Skuteczności i efektywności działania Banku;
2. Wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
3. Przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem Banku;
4. Zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

W ramach realizacji celów ogólnych system kontroli wewnętrznej zapewnia również:

- a. badanie zgodności działalności Banku i czynności wykonywanych w ramach tej działalności przez osoby powiązane, z regulacjami rynków, na których działa Bank,
- b. skuteczność aktów wewnętrznych dotyczących przepływu informacji prawnie chronionej oraz zabezpieczenia dostępu do niej,
- c. skuteczność aktów wewnętrznych dotyczących rozpatrywania reklamacji i wniosków klientów oraz prowadzenia rejestru reklamacji,
- d. skuteczność aktów wewnętrznych dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

II. Role organów Banku

1. Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza w ramach swoich zadań określonych m.in. w Statucie Banku oraz w *Regulaminie Rady Nadzorczej ING Banku Hipotecznego S.A.* związanych z monitorowaniem i nadzorem nad systemem kontroli wewnętrznej po uprzednim zarekomendowaniu przez Komitet Audytu i Ryzyka:

- a. zatwierdza *Politykę systemu kontroli wewnętrznej ING Banku Hipotecznego S.A.*;
- b. zatwierdza kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, zaproponowane przez Zarząd;
- c. sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnianiem funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej;
- d. monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje

otrzymywane od Zarządu, Komitetu Audytu i Ryzyka oraz Komórki ds. zgodności i Stanowiska Audytu Wewnętrznego;

- e. dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym adekwatności i skuteczności funkcji kontroli realizowanej w pierwszej i drugiej linii obrony, Komórki ds. zgodności oraz Stanowiska Audytu Wewnętrznego, a także spełniania przez Zarząd Banku obowiązków, o których mowa w części B Rekomendacji H;
- f. zatwierdza zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, obejmujących co najmniej nieprawidłowości wysokie i krytyczne.
- g. w ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Rada Nadzorcza:
 - nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - zatwierdza *Politykę zgodności ING Banku Hipotecznego S.A.*;
 - co najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank.

2. Komitet Audytu i Ryzyka

Pełni funkcje konsultacyjno-doradcze dla Rady Nadzorczej Banku w zakresie zadań związanych z systemem kontroli wewnętrznej.

3. Zarząd Banku

Zarząd Banku w ramach procesu zarządzania Bankiem:

- a. projektuje, wprowadza oraz zapewnia funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej;
- b. podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej,
- c. ustanawia kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej;
- d. określa rodzaje działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środki naprawcze i dyscyplinujące;
- e. akceptuje zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, obejmujących co najmniej nieprawidłowości wysokie i krytyczne;
- f. zatwierdza kryteria wyboru procesów istotnych oraz ich listę wraz z ich powiązaniem z celami ogólnymi i szczegółowymi;
- g. zapewnia regularny przegląd wszystkich funkcjonujących procesów w Banku pod kątem ich istotności;
- h. akceptuje *Politykę system kontroli wewnętrznej ING Banku Hipotecznego S.A.*, zapewnia jej okresowy przegląd i aktualizację, a także przedstawia wyniki tego przeglądu Komitetowi Audytu i Ryzyka oraz Radzie Nadzorczej;
- i. zapewnia dostęp pracowników Komórki ds. Zgodności, Stanowiska Audytu Wewnętrznego, Stanowiska Ryzyka Operacyjnego oraz pozostałych jednostek koordynujących realizację celów ogólnych do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione, w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych;
- j. ustanawia zasady projektowania, zatwierdzania i wdrażania mechanizmów kontrolnych we wszystkich procesach funkcjonujących w Banku oraz określa rolę

jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za opracowanie projektu mechanizmu kontrolnego, jego zatwierdzenie i wdrożenie;

- k. odpowiada za zapewnienie adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku;
- l. w ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności oraz za opracowanie polityki zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie Komitetowi Audytu i Ryzyka oraz Radzie Nadzorczej raportów w sprawie zarządzania ryzykiem braku zgodności
- m. ustanawia odpowiedni zakres i kryteria niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmującego weryfikację bieżącą i testowanie;
- n. zapewnia funkcjonowanie matrycy funkcji kontroli wraz z przypisaniem zadań związanych z zapewnieniem jej funkcjonowania;
- o. ustanawia zasady raportowania, co najmniej o skuteczności kluczowych mechanizmów kontrolnych oraz wynikach testowania pionowego.
- p. udziela informacji, tj.: informuje Radę Nadzorczą, nie rzadziej niż raz w roku, o sposobie wypełnienia zadań z zakresu systemu kontroli wewnętrznej ze szczególnym uwzględnieniem:
 - adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnianiu osiągnięcia każdego z celów systemu kontroli wewnętrznej,
 - skali i charakteru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym podjętych środków naprawczych i dyscyplinujących,
 - zapewniania niezależności Komórki ds. zgodności i Stanowiska Audytu Wewnętrznego,
 - zapewniania odpowiednich zasobów kadrowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz koniecznych środków finansowych do systematycznego podnoszenia kwalifikacji, zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników Komórki ds. zgodności i Stanowiska Audytu Wewnętrznego.

III. Schemat trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej Banku

System kontroli wewnętrznej obejmuje cały obszar struktury organizacyjnej Banku i funkcjonuje w podziale na trzy linie obrony.

Pierwsza Linia Obrony	Druga Linia Obrony	Trzecia Linia Obrony
Jednostki biznesowe oraz organizacyjne Banku wspierające operacyjnie i technologicznie Biznes	1) Jednostki z obszaru: <ul style="list-style-type: none">• ryzyka operacyjnego• ryzyka braku zgodności (compliance)• ryzyka prawnego• ryzyka kredytowego i rynkowego• finansów• zarządzania zasobami ludzkimi oraz 2) Stanowisko walidacji modeli	Stanowisko Audytu Wewnętrznego

1. Pierwsza linia obrony

Jest częścią funkcji kontroli. Odpowiada za opracowanie, wdrożenie i wykonywanie mechanizmów kontrolnych mających za zadanie zapewnienie osiągnięcia celów ogólnych i szczegółowych systemu kontroli wewnętrznej. W ramach tej linii wykonywany jest również niezależny monitoring przestrzegania mechanizmów kontrolnych w postaci weryfikacji bieżącej i/lub testowania poziomego.

Pierwsza linia obrony odpowiedzialna jest za przestrzeganie zasad wynikających z zatwierdzonych polityk, regulaminów, instrukcji i procedur. W zakres odpowiedzialności pierwszej linii obrony wchodzi między innymi analiza, kontrola oraz zarządzanie ryzykami w procesach, w tym również w odniesieniu do działań zleconych na zewnątrz (outsourcing).

Zadania pierwszej linii obrony realizuje wyższe rangą kierownictwo, jak i jednostki organizacyjne przez nie nadzorowane, realizujące cele biznesowe oraz bezpośrednio je wspierające. Pierwszą linię obrony stanowią jednostki organizacyjne Banku niewskazane w drugiej i trzeciej linii obrony.

W ramach realizowanych przez siebie zadań testowania (w obszarze pierwszej linii obrony), jednostki te mają prawo dostępu do informacji objętych przedmiotem testowania.

2. Druga linia obrony

Realizuje zadania wynikające z funkcji kontroli drugiej linii obrony oraz wspiera pierwszą linię obrony w osiągnięciu celów systemu kontroli wewnętrznej.

Odpowiada za:

- wydawanie standardów postępowania jak również opiniowanie regulacji wewnętrznych Banku (w tym, monitoring prawno-regulacyjny oraz analiza zgodności z zewnętrznymi aktami prawnymi) oraz zapewnienie metod i narzędzi w ramach systemu kontroli wewnętrznej,
- zatwierdzanie decyzji pierwszej linii obrony dotyczących wdrażania, modyfikacji lub

- usuwania mechanizmów kontrolnych,
- c. monitorowanie stosowania przez pierwszą linię obrony regulacji z zakresu systemu kontroli wewnętrznej,
 - d. monitorowanie poziome przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach drugiej linii obrony,
 - e. monitorowanie pionowe pierwszej linii obrony w zakresie przestrzegania mechanizmów kontrolnych.

Jednostki drugiej linii obrony w ramach działań kontrolnych dokonują własnej niezależnej oceny efektywności funkcjonowania pierwszej linii obrony poprzez: testy, przeglądy i inne formy kontroli. W związku z tym mają dostęp do wszelkich niezbędnych danych, informacji oraz dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje poufne, jeśli wynika to z pełnionych przez nie funkcji i zakresu przypisanych im zadań.

Jednostki drugiej linii obrony mają uprawnienia do eskalacji problemów na wyższy szczebel zarządzania (do Zarządu Banku i Rady Nadzorczej), przedstawiając swoje opinie do decyzji biznesowych obciążonych nieakceptowalnym ryzykiem

Jednostki podlegające CRO oraz Komórka ds. Zgodności, w monitorowanych przez siebie obszarach i w sposób nie naruszający – wynikającej z przepisów prawa – niezależności określonych jednostek w Banku (np. Stanowiska Audytu Wewnętrznego), są upoważnione do rekomendowania działań naprawczych odnośnie mechanizmów kontroli oraz mechanizmów kontroli ryzyka wszystkim jednostkom Banku.

3. Trzecia linia obrony

Stanowisko Audytu Wewnętrznego (SAW) pełni rolę trzeciej linii obrony i dostarcza kierownictwu niezależnego, obiektywnego zapewnienia co do adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w pierwszej i drugiej linii obrony.

Role, uprawnienia, zakres i charakter pracy, zakres odpowiedzialności SAW oraz zasady współpracy jednostek organizacyjnych Banku z SAW są uregulowane w *Polityce – Karta Audytu Wewnętrznego ING Banku Hipotecznego S.A. (Karta Audytu)*.

IV. Funkcja kontroli

Funkcja kontroli stanowi element systemu kontroli wewnętrznej, na który składają się wszystkie mechanizmy kontrolne wdrożone w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie ich przestrzegania oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli. Obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji.

V. Procesy w systemie kontroli wewnętrznej

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Zarząd Banku kryteriami wyboru procesów istotnych, z listy funkcjonujących w Banku procesów wyodrębniane są procesy istotne dla Banku.

Zarząd Banku zatwierdza również matrycę funkcji kontroli, czyli opis powiązania celów ogólnych i wyodrębnionych w ich ramach celów szczegółowych systemu kontroli wewnętrznej z procesami istotnymi funkcjonującymi w banku oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych.

VI. Umiejscowienie, zakres zadań, niezależność komórki do spraw zgodności i komórki

audytu wewnętrznego

1. Komórka ds. zgodności

W strukturze organizacyjnej Banku Komórka ds. zgodności podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu.

Zakres zadań Komórki ds. zgodności jest określony w Regulaminie organizacyjnym, *Polityce Zgodności ING Banku Hipotecznego S.A.* oraz *Regulaminie funkcjonowania Komórki ds. zgodności*.

Komórka ds. zgodności odpowiada za organizację i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, rozumianego jako proces identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania ryzyka braku zgodności działalności banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie.

W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności na poziomie drugiej linii obrony Komórka ds. zgodności współpracuje z innymi jednostkami organizacyjnymi Banku w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zakres zadań Komórki ds. zgodności obejmuje w szczególności:

- a. opracowanie, weryfikację i aktualizację polityk, standardów i procedur w zakresie ryzyka braku zgodności (compliance),
- b. identyfikację i ocenę ryzyka braku zgodności, w tym wsparcie jednostek I linii obrony w procesie identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności oraz zatwierdzanie ich wyników,
- c. kontrolę, niezależne monitorowanie oraz raportowanie ryzyka braku zgodności w obszarach monitorowanych przez Komórkę ds. zgodności,
- d. kompleksowe raportowanie Zarządowi Banku, Komitetowi Ryzyka Niefinansowego, Komitetowi Audytu i Ryzyka oraz Radzie Nadzorczej wyników identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania ryzyka braku zgodności w Banku,
- e. koordynację programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.
- f. analizę i opiniowanie nowych lub zmienianych produktów, regulacji wewnętrznych oraz projektów pod kątem zgodności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi (w zakresie nie przypisanym do innych jednostek realizujących zadania drugiej linii obrony).
- g. doradztwo dla Zarządu, menadżerów i pracowników w zakresie interpretacji stosowania wymogów compliance, w tym wydawanie wytycznych dotyczących określonego postępowania w sposób nie naruszający niezależności Komórki ds. zgodności,
- h. organizację procesu zgłaszania naruszeń (Whistleblowing) oraz zapewnienie wymaganej informacji zarządczej w tym zakresie,
- i. wydawanie zaleceń i wytycznych, a także organizację szkoleń i działań podnoszących świadomość pracowników w zakresie ryzyka braku zgodności,
- j. współpracę z jednostkami organizacyjnymi Banku, organami nadzoru i audytorami w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności

Niezależność Komórki ds. zgodności jest zapewniona poprzez następujące uprawnienia:

- a. podleganie bezpośrednio Prezesowi Zarządu Banku,
- b. możliwość bezpośredniego komunikowania się oraz raportowania do Zarządu Banku oraz do Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu i Ryzyka,
- c. udział w posiedzeniach Zarządu Banku,

- d. udział w posiedzeniach Rady Nadzorczej oraz Komitetu Audytu i Ryzyka,
- e. powołanie i odwołanie osoby kierującej Komórką ds. zgodności wymaga zgody Rady Nadzorczej; w razie odwołania ze stanowiska, zgoda Rady Nadzorczej musi być poprzedzona wysłuchaniem pracownika przez Radę Nadzorczą. O zmianie na stanowisku kierującego Komórką ds. zgodności, wraz z podaniem przyczyny zmiany, informowana jest Komisja Nadzoru Finansowego.

2. Audyt Wewnętrzny

Zgodnie z Ustawą Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. i pozostałymi uszczegółowiającymi wymogami regulacyjnymi oraz standardami Grupy ING, Bank wyodrębnia w strukturze organizacyjnej Stanowisko Audytu Wewnętrznego (SAW), którego zadaniem jest dokonywanie niezależnego i obiektywnego przeglądu oraz oceny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego.

SAW przestrzega w swojej działalności obowiązkowych elementów Międzynarodowych ramowych zasad praktyki zawodowej (ang. IPPF) opracowanych przez Instytut Audytorów Wewnętrznych (ang. IIA).

W strukturze organizacyjnej Banku SAW podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu. Zakres zadań SAW jest określony w Regulaminie organizacyjnym i Karcie Audytu.

Niezależność SAW od innych jednostek Banku zapewniona jest poprzez:

- a. bezpośredni (w każdym momencie i z własnej inicjatywy) kontakt osoby kierującej SAW z Zarządem Banku, Komitetem Audytu i Ryzyka, Radą Nadzorczą oraz biegłym rewidentem w sprawach wymagających ich uwagi;
- b. zatwierdzanie powołania i odwołania osoby kierującej SAW przez Radę Nadzorczą, po uprzednim zarekomendowaniu przez Komitet Audytu i Ryzyka. Odwołanie osoby kierującej SAW odbywa się po uprzednim jego wysłuchaniu przez Radę Nadzorczą. O zmianie na stanowisku kierującego SAW, wraz z podaniem przyczyn zmian, informowana jest Komisja Nadzoru Finansowego;
- c. udział osoby kierującej SAW w posiedzeniach Zarządu Banku;
- d. udział osoby kierującej SAW w posiedzeniach Komitetu Audytu i Ryzyka oraz Rady Nadzorczej.

Wysokość wynagrodzenia (w tym premii) pracowników Komórki ds. zgodności oraz SAW, jest zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Banku.

VII. Zasady oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej

Stanowisko Audytu Wewnętrznego przeprowadza roczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w ramach pierwszej i drugiej linii obrony na podstawie:

- a. wyników / opinii audytów ze zrealizowanego rocznego planu audytów. Do przygotowania rocznego planu audytów SAW wykorzystuje informacje o systemie kontroli wewnętrznej, które są zawarte w matrycy funkcji kontroli;
- b. wyników / opinii z badania przeprowadzonego przez audytora zewnętrznego wraz z uwzględnieniem zaleceń regulatora otwartych na dzień wydawania oceny systemu

kontroli wewnętrznej;

- c. zidentyfikowanych ryzyk krytycznych i wysokich w trakcie roku ze szczególnym uwzględnieniem otwartych ryzyk na dzień oceny systemu kontroli wewnętrznej;
- d. terminowości i postępu w realizacji działań ograniczających zidentyfikowany ryzyko.

Ostatecznej oceny systemu kontroli wewnętrznej dokonuje Rada Nadzorcza, z uwzględnieniem rekomendacji Komitetu Audytu i Ryzyka, która w szczególności uwzględnia:

- a. ocenę Stanowiska Audytu Wewnętrznego,
- b. informację Zarządu o sposobie wykonywania zadań z zakresu systemu kontroli wewnętrznej,
- c. okresowe raporty Komórki ds. zgodności,
- d. istotne, z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, informacje uzyskane od podmiotu dominującego,
- e. ustalenia dokonane przez biegłego rewidenta lub audytora zewnętrznego,
- f. ustalenia wynikające z czynności nadzorczych wykonywanych przez uprawnione do tego instytucje (np. KNF, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów),
- g. istotne z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, oceny i opinie dokonywane przez podmioty zewnętrzne, jeżeli były wydawane.